

WILLY VANDERSTEEN

De Rode Ridder

DE EERSTE AVONTUREN 1965 • 1966

STANDAARD UITGEVERIJ

Alle verhalen van De Rode Ridder zijn met hun originele belettering, zoals ze destijds in de eerste albums uit de reeks verschenen, opgenomen in deze integrale bundeling. Er is resoluut voor authenticiteit gekozen, zelfs als dat niet in overeenstemming is met de spellingsregels van het hedendaagse Nederlands. Fouten tegen onder meer de dt-regel werden dus ook ongemoeid gelaten.

© 2019 Standaard Uitgeverij
Rijnkaai 100/A1, B-2000 Antwerpen

Lay-out: Leuk Ontwerp!
Opmaak dossier: David Steenhuyse
Met dank aan Ivo De Wispelaere

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Alle rechten van reproductie, vertaling en aanpassing
zijn uitdrukkelijk voorbehouden voor alle landen.

D/2019/0034/071
ISBN 978 90 02 26785 7

TWISTEN EN RIVALEN

Frank Sels is sinds 1963 aan het werk bij Studio Vandersteen. Hij slaagt er gaandeweg in zijn eigen stempel op *De Rode Ridder* te drukken. Willy Vandersteen verzint nog steeds de avonturen, waardoor Sels zich kan concentreren op de grafische kant van de zaak. Sels groeit als tekenaar en wordt alsmaar zelfbewuster en ambitieuzer. En Vandersteen beseft dat Sels ooit zijn eigen weg zal gaan.

door Ivo De Wispelaere

Prinses Deirdre komt onbedoeld tussen Lancelot en Johan te staan, die beiden een oogje op haar hebben. Openingsstrook uit *Het Graf van Ronjar* (deel 27, 1966).

Voorsprong

Frank Sels staat met zijn latere *De Rode Ridder*-werk op het toppunt van zijn kunnen. Sfeervolle beelden wisselen elkaar in hoog tempo af. *De Rode Ridder* mag dan wel een studioproduct zijn, in de inktling – en dus het uiteindelijke resultaat – herkennen we gemakkelijk zijn hand. Het is nochtans niet altijd duidelijk of Sels zelf ook voor de originele potloodtekeningen verantwoordelijk is. Meestal levert Willy Vandersteen enkel summiere scenarioschetsen af, waarna Sels de finale schetsen maakt en deze in inkt zet. Wanneer Sels ziek is of te veel werk heeft aan *Karl May*, een andere reeks die hij onder zijn hoede heeft, neemt een collega-studiotekenaar het over. Enkel de inktlijn verradt dat er een andere tekenaar aan het werk is geweest, maar het is niet altijd duidelijk of dit op originele schetsen van Sels of Vandersteen gebeurde. Deze manier van werken, met bruuske stijlverschillen doorheen de albums, heeft een praktische oorzaak. De twee dagelijkse strookjes in de krant tekent de studio meestal pas de dag ervoor. Met slechts één dag voorsprong op de krantenpublicatie betekent

een zieke tekenaar een ramp binnen dit systeem van strikte deadlines. Soms moeten er dus gewoon andere tekenaars ingeschakeld worden, zoniet staat er de volgende dag geen *De Rode Ridder* in de krant.

Tegen 1965 bouwt de studio voor zijn reeksen een voorsprong van veertien dagen op ten opzichte van de krantenpublicatie. Het gevolg is dat Vandersteen niet meer in Brussel hoeft te wonen, dicht bij de krantenredacties. Hij kan zijn buitenverblijf in Kalmthout verbouwen en zijn studio mee verhuizen naar deze locatie op het platteland. Vandersteen heeft het er alvast naar zijn zin: “Ik heb het jaren zonder die bomen, bossen en dat zwemdok moeten doen. (...) Maar het is toch maar heerlijk als je in zo’n zuivere atmosfeer zit, waar de hele omgeving rust uitademt. (...) Ik vind het hier best. Mij krijgen ze hier in geen geval weg.”¹

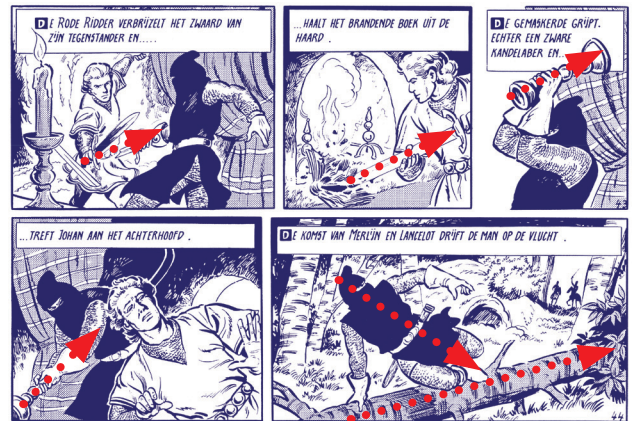
De voorsprong op de krantenpublicatie verklaart ook waarom pas na *De Kroon van Deirdre* (deel 26, 1965) Sels alle volgende *De Rode Ridder*-verhalen alleen tekent. De dagelijkse deadline is weggevallen en hij kan flexibeler omspringen met

zijn werk voor de verschillende reeksen. Er moeten geen andere tekenaars meer ingeschakeld worden. Vanaf deel 27 wordt de tekenstijl dan ook veel consistent.

Compositie

Sels' verhalen bevatten enkele knappe staaltjes compositiewerk. Als geen ander beheerst hij de kunst om personages en voorwerpen te plaatsen en zo een interessante en leesbare illustratie uit zijn pen te toveren. Een van zijn favoriete technieken is de driehoekscompositie die we terugvinden in enkele overweldigende, paginabrede gevechtsscènes. De middenfiguur is hier telkens het grootst afgebeeld en naar de zijanten toe verkleinen de andere personages door het gebruikte perspectief. Hiermee trekt hij het oog van de lezer direct naar de belangrijkste figuur of handeling. Een omgekeerd trucje past Sels toe in *De Zwaneburcht* (deel 29, 1966), waarin een omgekeerde driehoekscompositie de middenste figuren het verst, en dus het kleinst, afbeeldt zodat de figuren naar buiten toe groter worden.

Een heel mooi staaltje van parallelle compositie, die het verloop van het verhaal versterkt, vinden we terug in de stroken 43 en 44 van *De Maansteen* (deel 28, 1966). Elk plaatje bestaat uit een diagonale compositie van links onder naar

Parallele diagonalen per plaatje en een tegencompositie in de laatste prent in *De Maansteen*.

rechtsboven: zowel het zwaardgevecht, Johan die in de haard pookt, de kandelaar die vastgegrepen wordt als de slag op Johans hoofd en ten slotte ook de gevallen boomstam, zorgen voor parallelle diagonale lijnen, die voor een grafische en narratieve continuïteit zorgen. Wanneer de Prins van de Nacht in de onderste strook Johan neerslaat en wegvlucht, bevindt zijn lichaam zich op een andere diagonale lijn, van linksboven naar rechtsonder. Het doorbreekt het stramien van de vorige plaatjes en sluit zo ook de actie af: deze gemaskerde figuur reikt af met Johan en vlucht daarna weg. Het pleit én de scène worden hiermee grafisch afgesloten.

Ambitie

Sels heeft ambitie en werkt ondertussen ook onder zijn eigen naam voor uitgeverij Het Volk. Hij tekent enkele verhalen voor het strijdblad *Ohee!* waarin wekelijks een volledige strip op goedkoop krantenpapier verschijnt. Sels heeft voldoende zelfvertrouwen opgebouwd en wil zijn naam ook vermeld zien op de publicaties waaraan hij meewerkt. Zoiets is echter *not done* binnen de studio. Sels stuit op het veto van Vandersteen. Net op dat moment krijgt Sels van uitgeverij Het Volk te horen dat er in de toekomst enkele interessante projecten voor hem in het verschiet liggen. Sels dient zijn ontslag in bij Studio Vandersteen en wil nu op zelfstandige basis strips tekenen, met een eigen Studio Sels als ultiem doel. Van de projecten die Het Volk beloofde, komt helaas niks in huis. Sels' carrièreswitch heeft dus niet meteen het verhoopte resultaat.

Tweemaal een driehoekscompositie in *Het Graf van Ronjar* en *De Maansteen* en een omgekeerde driehoekscompositie in *De Zwaneburcht*.

Mysterie te Camelot (deel 30, 1966) is het laatste *De Rode Ridder*-album waaraan Sels meewerkt. Naar het einde toe wordt zijn stijl van inkten iets losser. De pagina met de stroken 101 tot 104 is waarschijnlijk zijn laatste tekenwerk voor *De Rode Ridder*. De slordige inktting verradt dat het werk hier snel afgehaspeld werd. Eduard De Rop, die voorheen vooral aan *Suske en Wiske* en *Jerom* werkte, moet nu de rest van het album afwerken. Zijn stijl is duidelijk herkenbaar in de stroken 107 en 108, maar in de inktting van de stroken 105 en 106, de eerste die gemaakt worden na Sels' vertrek, herkennen we duidelijk de hand van Vandersteen zelf: de lijndikte varieert iets meer en de ogen bevatten meer detail. De Rop is sneller geneigd dikkere lijnen te gebruiken en geeft de ogen wat rudimentairder weer. Het tartanpatroon van de kilts van de Hooglanders volgt de plooien van het textiel niet. Dat is een typische oplossing van Vandersteen voor deze grafische uitdaging. Die liet hij al zien in het *Suske en Wiske*-verhaal *De Knokkersburcht* (deel 29, 1954). Hij zou ze later veelvuldig toepassen in de reeks *Robert en Bertrand*. In de stroken door De Rop volgt het tartan wel getrouw de plooien van de rokjes.

Frank Sels (even) terug in dienst

Sels denkt na zijn vertrek bij Vandersteen dat hem een schitterende carrière wacht. Helaas houden andere uitgevers, ondanks alle beloften, voorlopig de boot af. Sels moet om financiële redenen weer als gewone werknemer aan de slag. Vandersteen neemt hem terug in dienst in april 1967. *De Rode Ridder* zit op dat moment weer in een overgangsfase. De Rop werkt zijn laatste verhaal voor deze reeks af (*Het Derde Wapen*, deel 35, 1967) en er wordt een nieuwe tekenaar klaargestoomd.

Sels gaat nu voor de *Bessy*-studio werken, de tweede ploeg medewerkers van Vandersteen, die niet in Kalmthout, maar in Antwerpen gevestigd is. Elke twee weken werken de tekenaars een nieuw *Bessy*-verhaal af voor de Duitse markt. Op dat moment slaagt de *Bessy*-ploeg er amper in om de tweewekelijkse productie op peil te houden. Karel Verschuere, die aan de eerste vijftien *De Rode Ridder*-albums meewerkte, staat aan het

Stijlverschillen in *Mysterie te Camelot*

In *Mysterie te Camelot* (deel 30, 1966) zijn duidelijk verschillende inkters aan het werk geweest. Een overzichtje.

1. Strook 1-40: In het begin van het verhaal hanteert Frank Sels nog een aangename afwisseling van dikke en dunne inktlijnen.
2. Strook 41-100: Naarmate het album vordert, gebruikt hij meer dikkere inktlijnen in een lossere stijl.
3. Strook 101-104: Zijn laatste werk is slordiger geïnk. Let ook op de nu verticaal lopende tartanlijnen.
4. Strook 105-106: Schetsen door Frank Sels of Willy Vandersteen, waarschijnlijk door Vandersteen zelf geïnk.
5. Strook 107-136: Een duidelijkere grafische lijnvoering, geïnk door Eduard De Rop, misschien door Vandersteen zelf geschetst.

1

2

3

4

5

Ruzie tussen Johan en Lancelot

Johan en Lancelot zijn goede maatjes, maar wanneer prinses Deirdre in *De Kroon van Deirdre* (deel 26, 1965) opduikt, blijken beide ridders geïnteresseerd in een nadere kennismaking. Na het opheffen van de vloek van de kroon op Deirdres hoofd eindigt de samenwerking tussen de twee ridders. Terwijl Johan nog een bad neemt, maakt Lancelot Deirdre het hof. Met deze grappige scène eindigt

het verhaal, maar de olijke rivaliteit evolueert in het volgende album, *Het Graf van Ronjar* (deel 27, 1966), naar een knallende ruzie tussen beide helden.

Wanneer Johan op jacht gaat en Lancelot en Deirdre even alleen moet laten, waagt Lancelot zijn kans: hij geeft te kennen dat hij graag aan haar zijde het land zou leiden. Deirdre blijft in haar antwoord rond

de pot draaien en Johan voelt na de jacht de bedrukte stemming. Hij heeft door wat er aan de hand is. Na een incident met een beer die Deirdre bedreigde, hebben beide rivalen toch door dat ze best eerst hun opdracht tot een goed einde brengen en daarna pas de kwestie Deirdre weer ter sprake brengen.

Deirdre is als koningsdochter uit het goede hout gesneden en kiest op het

einde van het verhaal diplomatisch voor haar volk. Het leest als een afwijzing voor beide kemphanen. Johan en Lancelot begraven de strijdbijl, slaan een arm om elkaars schouders en Johan besluit: "Gedenk later eens die twee dwaze ridders van de Ronde Tafel die om je hand getwist hebben!"

De vete tussen Lancelot en Johan is een van de zeldzame momenten in de reeks waarbij Johan – toch een klassieke, stoïcijnse held – wel degelijk over gevoelens blijkt te beschikken. De twijfel, het geruzie en de achterdocht geven dit klassieke ridderverhaal wat meer diepgang.

Strook 1-2: Op het einde van *De Kroon van Deirdre* is de competitie om de gunst van Deirdre nog vrolijk te noemen.

Strook 3-4: In *Het Graf van Ronjar* wijst Deirdre Lancelot en Johan op diplomatische wijze af.

DEEL 25

HET RIJK VAN ENID

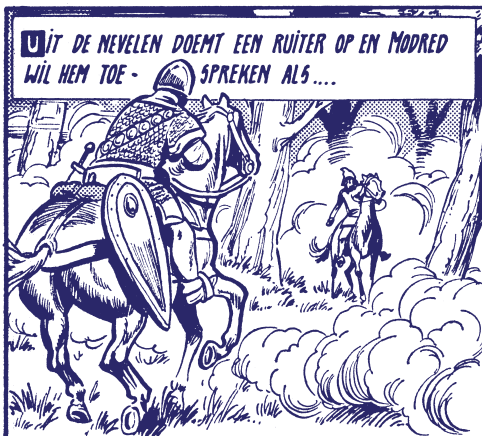

KONING ARTHUR, B'GESTAAN DOOR DE RIDDERS VAN DE RONDE TAFEL, TRACHT Z'IN LAND VAN ON-RECHT TE ZUIVEREN. MACHTIGE HEREN VERZETTEN ZICH MET ALLE MACHT. SIR MODRED, EEN ROOFRIDDER, HEEFT GEZWOREN DE KONING TEN VAL TE BRENGEN EN ZWIERFT DOOR DE NEVELLANDEN GE-DREVEN DOOR EEN ONVERZOEN-LIJKE HAAT.

Nogmaals saai de zom onder zonder dat ik mijn wraak sekoeld heb. Maar mijn uur zal komen!

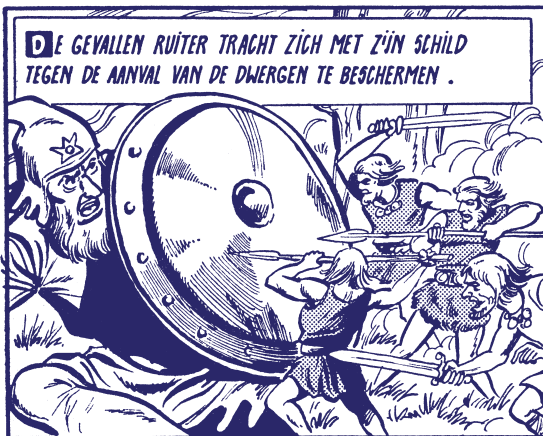
UIT DE NEVELEN DOEMT EEN RUITER OP EN MODRED WIL HEM TOE - SPREKEN ALS

...PLOTS EEN REGEN VAN KLEINE PIJLEN HET PAARD DOET SCHRIKKEN.

VLAK DAAROP SPRINGEN DWERGACHTIGE GESTALTEN UIT DE BOMEN NAAR BENEDEN.

DE GEVALLEN RUITER TRACHT ZICH MET Z'IN SCHILD TEGEN DE AANVAL VAN DE DWERGEN TE BESCHERMEN.

MODRED STORMT VOORUIT EN DE DWERGEN VERDWINEN ALS KAF IN DE WIND.

Sta op, vreemdelings! Wie hem is en wie zijn je vijanden?

Ik ben Bogard, de tovenaars! Het dwersvolk van de Nevellanden heeft mijn ondergang gezworen!

Waarom heb ik je hulp te danken, heer?

Je draagt het teken van hen die de zwarte kunst beoefenen! Ik zoek zo'n kondsmeot!

DEEL 26

DE KROON VAN DEIRDRE

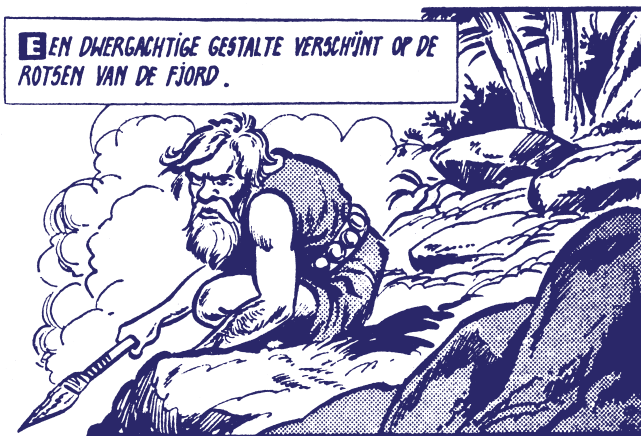

DEEL 27

HET GRAF VAN RONJAR

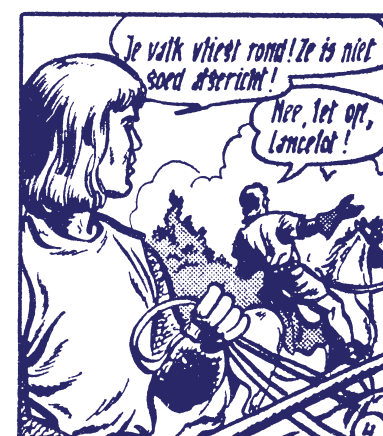

DEEL 28

DE MAANSTEEN

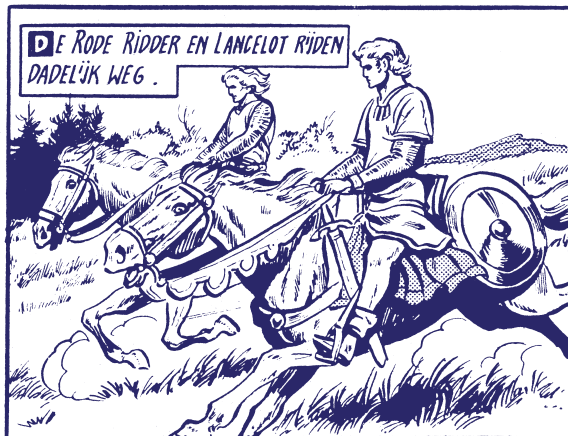

DEEL 29

DE ZWANEBURCHT

DEEL 30

MYSTERIE TE CAMELOT

